

Zonen en dochters profeteren?

Op 23 september vond er een congres plaats in Nijkerk vanwege de verschijning van het boek *Zonen en dochters profeteren*.¹ In de uitnodiging werd er uitdrukkelijk op gewezen dat je ook samen met je partner naar dit congres kon komen. Mijn vrouw wilde echter niet mee. Ze was bang dat er voor een echt debat geen ruimte zou zijn.

Zo kwam het dus dat ik dan maar in mijn eentje naar het congres toog. Benieuwd naar de sfeer en benieuwd naar het boek. Met name naar de argumentatie onder het pleidooi.²

De sfeer

Wat in de eerste plaats opviel, was dat het congres de sfeer ademde van: vrouwen mógen toegelaten worden tot alle ambten! In alle toonaarden, op alle mogelijke manieren werd deze stellingname gepropageerd en aannemelijk gemaakt: plenair en in workshops. En de suggestie die daarbij gewekt werd, was: het is volkómen bijbels. En dat

is ook precies hoe het boek *Zonen en dochters profeteren* wordt aangeprezen: 'een bijbelse onderbouwing voor vrouwelijke predikanten, ouderlingen en diakenen'. Of zoals de conclusie wordt geformuleerd aan het eind van het boek: 'We zijn ervan overtuigd dat vrouwen – evenals mannen – hun gaven in alle taken, ambten en bedieningen mogen gebruiken' (p. 227). Dat is de eerste claim: het is bijbels verantwoord om te zeggen dat het mag. Wat ligt precies aan deze sterke overtuiging ten grondslag?

Een ander punt dat mij is bijgebleven van het congres, is hetgeen ds. Hilde

Graafland naar voren bracht. Als vrouwelijke predikant in de PKN was ze gevraagd om iets te zeggen over 'herkenning en advies'. Ze vertelde over haar persoonlijke situatie en ontwikkelingsgang. En gaandeweg klonk van haar kant het duidelijke advies: 'als het mag, dan móet het ook!' En precies dat is de tweede claim die ik proefde op het congres en die ik ook teruglees in het boek. De claim van: het is nu de tijd, het móet nu ook! De interessante vraag is nu hoe deze claim wordt onderbouwd. Immers, nergens in de Bijbel vind je een gebod of oproep dat vrouwen in alle ambten móeten dienen en dat het zonde is wanneer je je daartegen verzet. Oftewel, welke bijbelse argumenten zijn er die dit 'móeten' verantwoorden?

Argumentatie

Op meerdere plaatsen word je in het boek als lezer ten stelligste verzekerd: de tijd van vandaag mag niet de doorslag geven (p. 12), aanpassing aan de

cultuur is een groot gevaar dat we niet moeten willen (p. 221). Vandaar dat in het boek ook het uitgangspunt wordt gekozen in verschillende bijbelplaatsen. De suggestie is: wat we zeggen en naar voren brengen, is volkomen bijbels. Het punt is alleen: je kunt dat wel zeggen, maar het moet ook overtuigen. Dat wil ik nu nagaan.

Profeteren

Als ik het boek goed lees, loopt de argumentatie via drie lijnen (die ook weer op elkaar ingrijpen). Als ik die lijnen hier uit elkaar rafel, is de eerste die van het profeteren. Dat woord is ook terug te vinden in de titel van het boek als een verwijzing naar de profetie van Joël. De gedachtegang is heel kort deze: Petrus heeft op de eerste pinksterdag (Hand. 2) op basis van deze profetie voorspeld dat ook onze dochters zullen profeteren. Dat betekent dat, wanneer vrouwen de 'gave van het preken' hebben, zij die gave ook moeten kunnen inzetten (p. 14 en 94). 'Zonen en dochters profeteren' wil dus zeggen: mannen en vrouwen mogen preken.

Echter, een bezwaar in deze redenering is dat 'profeteren' en 'preken' helemaal aan elkaar gelijk worden gesteld. Dat gebeurt wel vaker. Maar het moet gezegd dat de relatie vele malen complexer ligt dan wordt gesuggereerd. Dat heeft te maken met verschillende dingen. Allereerst is het moeilijk om uit het Nieuwe Testament eenduidig duidelijk te maken wat daar precies met profeteren wordt bedoeld. Gaat het om rechtstreekse openbaringen van God door de Geest omdat Gods Woord nog niet op schrift gesteld was? En wat was precies de inhoud van de profetieën

toen? Betroffen het openbaringen over wat God tot redding van de wereld in Jezus Christus heeft gedaan? Of waren het vooral nieuwe inzichten in datgene wat God in het, voor ons nu, Oude Testament had gezegd? Of handelde het in de profetieën om de bekendmaking van Gods wil in verband met de opbouw van de gemeente?

Vervolgens blijkt dat profetieën ook nog getoetst moesten worden. Bij Paulus vind je dit terug in 1 Korintiërs 11 en 14. Vaak worden deze twee hoofdstukken tegen elkaar uitgespeeld. In

Spreekt Paulus zichzelf tegen?

1 Korintiërs 11 staat dat vrouwen profeteren (vs. 5). Paulus verbiedt hun dat dus niet. Terwijl hij vervolgens in 1 Korintiërs 14 aangeeft dat vrouwen moeten zwijgen (vs. 34). Hoe kan dit? Spreekt Paulus zichzelf tegen? Nee, dat doet hij niet. Als we uitgaan van het feit dat profeteren inhield dat iemand het Woord van God door gaf, zoals door de Geest ingegeven, dan wordt dat door Paulus aan de vrouw toegestaan. Maar het beoordelen van deze profetie, dat staat hij aan de vrouw niet toe. Oftewel, een gezagheb-

Uit bovenstaande wordt duidelijk dat je preken niet zomaar op één lijn kunt plaatsen met profeteren. Om kort te gaan: preken ligt dicht aan tegen het beoordelen van profetie. Immers, in een preek wordt door de predikant op basis van Gods Woord de gemeente een concreet woord van God voorgehouden. Er klinkt een oproep, een aanzegging en/of een bemoediging voor deze tijd. Bij een preek gaat het dus om gezaghebbende uitspraak. Dit gezag heeft niet zozeer te maken met de persoon van de predikant als wel met het feit dat hij zorgvuldig aantoont dat datgene wat hij zegt, overeenkomt met Gods Woord.³

Maatschappelijke ontwikkelingen

Een tweede lijn om het 'moeten' te verantwoorden is, dat gewezen wordt op de maatschappelijke ontwikkelingen. Zoals gezegd wordt: 'de maatschappelijke ontwikkelingen in de twintigste eeuw (zoals onderwijs) leiden tot een discussie over het functioneren van vrouwen in openbare ambten, zowel in de samenleving als in de kerk. Deze

ontwikkelingen mogen we terugbuigen naar het geboortuur van de kerk. De Geest van God is vrij in het roepen van ieder die Hij wil. Het is aan de gemeente om die roeping (...) vrij baan te geven' (p. 123). Dus, de ontwikkeling in de maatschappij – waar sprake is van een gelijkstellen van het functioneren van vrouwen en mannen – wordt positief geïdentificeerd. En van daaruit wordt een claim op de gemeente gelegd om dit vrij baan te ge-

ven en deze ontwikkeling te honoreren in de vorm van het openstellen van alle ambten voor vrouwen. Datgene wat in de maatschappij te zien is, fungeert als

beoordelen vellen en een gezaghebbende uitspraak doen, dat wordt door Paulus aan vrouwen verboden (vgl. ook 1 Tim. 2:12).

norm voor datgene wat in de kerk moet gebeuren. Om het nog sterker te zeggen: om het 'moeten' te verantwoorden, blijken gegevens uit de cultuur doorslaggevend te zijn. Dat is frappant, te meer omdat men eerder aangaf geen argumenten uit de tijd van vandaag de doorslag te willen laten geven.

Het werk van de Geest

Ingewikkelder en nog discutabeler is de derde lijn van argumentatie. Deze lijn is nauw verweven met de vorige. De gegevens uit de cultuur worden namelijk gekoppeld aan het werk van de Geest, zoals in bovenstaand citaat te lezen is. In datgene wat de cultuur te zien geeft, wordt aangemerkt dat de Geest aan het werk is. Daarom kunnen deze gegevens normatief gesteld worden. Zoals gezegd wordt op p. 173v: 'Het openstellen van alle ambten en bedieningen voor vrouwen is geen toegeven aan de tijdgeest, maar de vrucht van het luisteren naar de Geest van de tijd die in Jeruzalem begon, toen die Geest honderdtwintig mannen én vrouwen vervulde en allen deed spreken van de grote daden van God.' Veelzeggend is hier de woordspeling: 'tijdgeest' en 'Geest van de tijd'. Daarmee wordt duidelijk dat de geschiedenis 'geestelijk' geduid wordt en dáárdoor ook een soort openbaringskarakter in zich heeft. De tijd openbaart ons dat het altijd al de bedoeling van de Geest is geweest dat mannen en vrouwen in de kerk in alle ambten mogen dienen. Het is in onze tijd nu mogelijk om aan deze openbaring gehoor te geven. Anders gezegd: de gebeurtenissen in het hier en nu worden geduid als het werk van de Geest, en vervolgens wordt dit zo zwaar geladen dat met die bril Gods Woord gelezen wordt en bepaalde gedeelten uit dat, door de Geest geïnspireerde, Woord worden 'overruled'.

Probleem

Want precies dat is het probleem met deze laatste argumentatielijne. Dat het hiervoor wel nodig is om op een bepaalde manier met geïnspireerde bijbelteksten om te gaan. Met name

die teksten die het meest uitgesproken zijn, zoals 1 Timoteüs 2 en 1 Korintiërs 14. In die teksten klinkt een duidelijk verbod. Het is voor geen enkel misverstand vatbaar. Paulus (geleid door de Geest!) gebruikt sterke woorden, als het gaat om de samenkomsten: 'vrouwen mogen niet spreken, maar moeten ondergeschikt blijven' en: 'ik sta een vrouw niet toe dat ze zelf onderwijst of gezag over mannen heeft'. Nu kun je deze heldere woorden nog afzwakken door te zeggen: het betreft hier slechts Paulus' mening, of: het is niet absoluut (dat is: voor alle tijden) bedoeld, of: het heeft te maken met een specifieke situatie die nu niet meer geldt. Maar

dan kom je toch in de knel met het feit dat Paulus in beide teksten nog iets laat volgen. Mocht je namelijk nog twijfelen aan het feit of datgene wat Paulus hier voorschrijft, wel absoluut gezag heeft, hij onderbouwt in 1 Timoteüs 2 zijn aanwijzingen met een beroep op de schepping en de zondeval. Maar voor diegenen voor wie dit nog niet overtuigend genoeg is en die proberen om ook dit af te zwakken (zie hoofdstuk 11 van het boek), zegt Paulus vlak na zijn opmerkingen over het zwijgen van de vrouw in 1 Korintiërs 14, dat 'wat ik u schrijf een bevel van de Heer is' (vs. 37; nergens in het boek wordt verwezen naar deze tekst!). Hoe kun je nu met deze teksten in je achterhoofd met grote stelligheid poneren: 'mannen en vrouwen mogen preken' of nog sterker: 'het is aan elke gemeente om de roeping van de Geest, die ook vrouwen roept, vrij baan te geven'? Onbegrijpelijk. Ja, tenzij je jezelf boven het Woord stelt.

Inconsequent

Maar daarmee is wel sprake van een tegenstrijdigheid. Immers, preken vraagt dat je zorgvuldig met bijbelteksten omgaat. Om in een preek een bepaalde uitspraak te doen en dat als Woord van God met gezag te verkondigen, is het nodig dat je recht doet aan de bijbeltekst. In ieder geval moet je aantonen dat datgene wat je de hoorders voorhoudt, 'een bevel van de Here' is (daarom kon in de Reformatietijd ook gezegd worden: 'prediking van Gods Woord is zelf Gods Woord'). En je vraagt van de hoorders dat zij zich ónder het Woord stel-

len. Om nu ruimte te creëren voor de vrouw moet je een bevel van de Here naast je neerleggen door je bóven dat Woord te plaatsen, zodat ook vrouwen vervolgens de gemeente de 'bevelen van de Here' kunnen voorhouden en de gemeente kunnen oproepen om aan God gehoorzaam te zijn. Dat is inconsequent.

Maar op nóg een manier is er sprake van een inconsequentie. Zoals boven aangegeven, wordt het 'moeten' van de vrouw in alle ambten verantwoord vanuit de cultuur en de maatschappelijke ontwikkelingen, die vervolgens geestelijk worden geduid. Maar waarom spreekt onze cultuur dan niet ook een partij mee als het gaat om het fenomeen van de preek zelf? Want is dat fenomeen niet hopeloos uit de tijd? We spreken tegenwoordig niet voor niets over 'met elkaar sparren' en 'elkaar inspireren'. Dat één persoon de bevoegdheid heeft om gezaghebbend te spreken, heeft zijn beste tijd gehad. Er is in de (moderne, vrijzinnige) preek-

Openstellen ambten vrucht van de Geest

kunde dan ook allang het beeld ontstaan van de kerk waarin iedereen aan een grote tafel zit en mag meespreken en debatteren over wat Gods Woord is en wat niet (de zogenaamde 'roundtable church'). Past dat niet beter in onze tijd? Of anders gezegd: wie vanuit de cultuur pleit voor een prekende vrouw op de kansel, is op z'n minst alweer hope-loos ouderwets. Want welke reden is er om enkel te letten op de ontwikkeling van vrouwen in onze cultuur en niet te letten op de ontwikkeling op het gebied van autoriteit en gezag? Waarom is dat dan niet iets van de Geest? Daarnaast zijn er in onze tijd nog zo veel meer tendensen te zien; ontwikkelingen en nieuwe situaties. Wie bepaalt dan wanneer dit gekoppeld moet worden aan het werk van de Geest? Op z'n minst is het inconsequent om de ene ontwikkeling wel en de andere niet te duiden als zijn werk.

Hoe nu verder?

Mijn vrouw had gelijk. Op het congres was er geen ruimte voor een echt debat. De zaak was al beklonken: alle ambten moeten worden opengesteld voor vrouwen. Echter, de argumentatie die in het boek gegeven wordt als onderbouwing voor deze openstelling, is

verre van overtuigend. Sterker nog: via verschillende argumentatielijnen wordt geprobeerd om de teksten van Paulus buitenspel te zetten. Wie op deze manier met het Woord van God omgaat, zou wel eens meer kunnen verliezen dan hij of zij denkt te winnen.

Teksten van Paulus buitenspel

Toch geef ik de hoop niet op voor een echt debat waarin argumenten werkelijk gewogen worden. De centrale vraag zal dan eerst moeten zijn: kunnen we elkaar nog vinden op de basis van datgene wat de Geest ons zegt in de Bijbel? Of waait er een andere geest? Om dat aan het licht te brengen zullen we moeten omschrijven wat we precies bedoelen met 'bijbels' en 'bijbelse onderbouwing'. We zullen moeten aangeven welke rol de cultuur en de maatschappelijke ontwikkelingen wel en niet mogen spelen in ons lezen van de Bijbel. Oftewel, wij zullen elkaar er rekenschap van moeten geven hoe wij de Bijbel lezen. In het artikel in de rubriek Thema hoop ik daarvoor enkele aanzetten te geven op het punt van het consequent bijbellezen. Een bijkomende vraag bij dit alles is dan deze: zijn we bereid, wanneer we er met elkaar niet een-twee-drie uitkomen (want het antwoord op bovenstaande vragen kost tijd), de regel van Paulus in Romeinen 14 en 1 Korintiërs 10

te volgen, dat wij geen aanstoot moeten geven en rekening moeten houden met het geweten van de ander? Polarisation is toch wat niemand wil? Deze regel van Paulus toegepast op dit onderwerp betekent, dat zij die voor hun geweten kunnen verantwoorden dat ze tegen een woord van Paulus ingaan, rekening moeten houden met hen die dat niet kunnen. Dat is toch de bijbelse norm?

Noten:

- 1 Maaïke Harmsen, Almatine Leene, Henk Folkers, Maarten Verkerk (red.), *Zonen en dochters profeteren. Man-vrouw-kerk*, Zoetermeer, 2016.
- 2 Tijdens het schrijven van deze Kroniek verscheen het tweede rapport van de deputaten M/V en ambt onder de titel 'Samen dienen'. In een volgende bijdrage hoop ik op dat rapport nader in te gaan. Deze Kroniek kan als opmaat gezien worden voor de bespreking van dat rapport.
- 3 In het verlengde hiervan ligt de taak van de oudsten/ouderlingen als opzieners van de gemeente om gezaghebbende uitspraken te doen op basis van Gods Woord.

www.woordenwereld.nl

Kijk eens op onze website! Niet alleen over de laatste nummers van Nader Bekeken, maar ook over de nieuwste cahiers is de nodige informatie te vinden. Uit het nieuwste nummer van Nader Bekeken kun je zelfs direct een (deel van een) artikel downloaden. Verder zijn de nummers die langer dan een jaar geleden zijn verschenen, als pdf beschikbaar. Ook is er een uitgebreide zoekfunctie, zodat heel gemakkelijk allerlei onderwerpen waarover iets geschreven is, te vinden zijn.